

Theorie Schrijven: grammatica voor nt2-leerders, niveau B2

Als je minder fouten wilt maken met grammatica en spelling, moet je natuurlijk weten aan welke dingen je extra aandacht moet besteden. Daarom de volgende top-5 van onderwerpen waar de meeste nt2-leerders veel moeite mee hebben:

1. volgorde (pag. 2)
2. werkwoorden (pag. 5)
3. lidwoorden (pag. 15)
4. spelling
5. preposities en verbindingen met preposities. (pag. 17)

Aan het eind van een item vind je suggesties voor oefeningen.

Op pagina 20 behandelen we ten slotte de verschillende functies die het woordje 'er' in de Nederlandse zin kan hebben.

Spelling behandelen we in dit stuk niet; wil je daarover meer weten, kijk dan in het stuk '[theorie grammatica en spelling niv. B1](#)' op nt2taalmenu.nl. Je kunt ook de juiste spelling van alle woorden vinden op de website 'woordenlijst.org' van de Taalunie:
<http://woordenlijst.org/#/>

In dit stuk kunnen we natuurlijk niet alle details van de Nederlandse grammatica behandelen. Wil je meer weten? Kijk dan eens op de online grammatica van ANS:

<http://ans.ruhosting.nl/e-ans/index.html>

Je kunt natuurlijk ook een grammaticaboek gebruiken, bijvoorbeeld: 'Nederlandse Grammatica voor Anderstaligen' door A.M. Fontein en A. Pescher-ter Meer, uitgegeven door het NCB.

Ten slotte nog dit: een goede tekst schrijven is natuurlijk niet alleen een kwestie van grammatica en spelling. Heel belangrijk is ook dat je een duidelijke, voor de lezer begrijpelijke tekst schrijft met een logische opbouw (bijvoorbeeld met een inleiding, een kern en een slot), dat je witregels en alinea's gebruikt om de tekst in te delen, dat je signaalwoorden gebruikt om het verband tussen zinnen of alinea's duidelijk te maken, dat je een goede titel en eventueel 'tussenkopjes' kiest, enzovoort. Kijk daarom ook eens naar de informatie op onze site over:

[Tips voor schrijfoopdrachten](#)
[Signaalwoorden](#)

En kijk ook eens op de officiële site over het staatsexamen, want daar kun je veel tips en informatie vinden: <https://www.staatsexamensnt2.nl/item/voorbereiden>

1. Volgorde:

Voor mensen die als moedertaal een andere taal dan Nederlands hebben, is dit een lastig onderwerp en er worden dan ook veel fouten mee gemaakt. Het schema hieronder geeft een overzicht van de meest gebruikte volgordes. De basisvolgorde ('normale volgorde') wordt onder A. genoemd; bij de andere volgordes zijn de veranderingen in vergelijking met de basisvolgorde met vette letters aangegeven.

HOOFDZINNEN:

A. De normale volgorde:

1	2	3	4	5	6
<i>Subj.</i> (<i>'wie'</i>)	<i>p.v.</i> (<i>1^e w.w.</i>)	<i>tijd</i> (<i>'wanneer'</i>)	<i>object</i> (<i>'wat'</i>)	<i>plaats</i> (<i>'waar'</i>)	<i>infinitief</i> (<i>2^e w.w.</i>)
Ed	gaat	vandaag	de boodschappen	bij A.H.	doen.

NB:

- nr. 5 en nr 6 worden vaak omgedraaid. Bijvoorbeeld: Ik ga morgen boodschappen doen bij A.H.
- Vaak worden nr. 3 en nr. 4 omgedraaid, vooral als nr. 4 (het object) een persoonlijk voornaamwoord is (hem, haar, ons, jullie etc). Bijvoorbeeld: Ik zal hem vandaag een e-mail sturen.

B. De omgedraaide volgorde (inversie):

1	2	3	4	5	6
<i>Tijd</i>	<i>p.v.</i>	<i>subj.</i>	<i>object</i>	<i>plaats</i>	<i>infinitief</i>
Vandaag	gaat	Ed	de boodschappen	bij A.H.	doen.

C. De vraag:

0	1	2	3	4	5	6
(<i>vraagw</i>) (<i>Waarom</i>)	<i>p.v.</i> Gaat	<i>subj.</i> Ed	<i>tijd</i> vandaag	<i>object</i> de boodschappen	<i>plaats</i> bij A.H.	<i>infinitief</i> doen?

D. Gebiedende wijs:

A.H. geeft vandaag extra kortingen, dus...

1	2	3	4
<i>w.w.(ik-vorm)</i> doe	<i>tijd</i> vandaag	<i>object</i> de boodschappen	<i>plaats</i> bij A.H.

BIJZINNEN:

A. Bijzinnen met omdat, dat, als, terwijl enz:

Ik kan lekker thuisblijven **omdat**....

1	2	3	4	5	6
Subj.	tijd	object	plaats	p.v.	infinitief
Ed	vandaag	de boodschappen	bij A.H.	gaat	doen.

NB: meestal komt de persoonsvorm voor de infinitief, maar je mag ze ook omdraaien.
Bijvoorbeeld: Ik kan niet komen omdat ik vanavond tot 9 uur werken moet.

B. Eerst een bijzin, dan een hoofdzin (inversie in de hoofdzin):

Omdat Ed vandaag de boodschappen gaat doen,

1	2	3	4	5	6
p.v.	subj.	tijd	object	plaats	infinitief
kan	ik	vandaag	dat boek	naar de bibliotheek	terugbrengen.

C. Relatieve bijzinnen met **die** (voor de-woorden) en **dat** (voor het-woorden):

Wat is dat voor lijstje? **Dat zijn de boodschappen die**....

1	2	3	5	6
Subj.	tijd	plaats	p.v.	infinitief
Ed	vandaag	bij A.H.	gaat	doen.

Wat is dat voor formulier? **Dat is het formulier dat**....

1	2	3	5	6
Subj.	tijd	plaats	p.v.	infinitief
Ed	vandaag	bij de administratie	gaat	inleveren.

D. Relatieve bijzinnen tussen twee delen van een hoofdzin:

De boodschappen die....

1	2	3	5	6
Subj.	tijd	plaats	p.v.	infinitief
Ed	vandaag	bij A.H.	gaat	doen, ...

zijn in de aanbieding.

Het formulier dat....

1	2	3	5	6
Subj.	tijd	plaats	p.v.	infinitief
Ed	vandaag	bij de administratie	gaat	inleveren, ...

is heel belangrijk.

E. Relatieve bijzinnen met een prepositie:

Is het een **persoon**? Dan **prepositie + wie**

Wie is die man? Dat is de man **met wie...**

1	2	3	4	5	6
Subj.	tijd	object	plaats	p.v.	infinitief
Ed	vandaag	een rondje	in het park	gaat	hardlopen.

Is het **geen persoon**? Dan **waar + prepositie**

Wat is dat voor lijstje? Dat is het lijstje **waarmee...**

1	2	3	4	5	6
Subj.	tijd	object	plaats	p.v.	infinitief
Ed	vandaag	de boodschappen	bij A.H.	gaat	doen.

Óf:

Wat is dat voor lijstje? Dat is het lijstje **waar...**

1	2	3	4	*	5	6
Subj.	tijd	object	plaats		p.v.	infinitief
Ed	vandaag	de boodschappen	bij A.H.	mee	gaat	doen.

Wil je oefenen?

Kijk dan eens naar deze oefening:

<http://www.nt2taalmenu.nl/nt2/downloads/schrijf/zinnen.pdf>

Of kijk op: http://nt2taalmenu.nl/?page_id=167

Of op: http://nt2taalmenu.nl/?page_id=3164

2. Werkwoorden:

Als je gaat schrijven, controleer dan de werkwoorden altijd op de volgende aspecten:

- A. vorm
- B. congruentie
- C. tijd
- D. Speciale werkwoorden: werkwoorden met 'zich' (wederkerige werkwoorden) en scheidbare werkwoorden.

A. vorm:

tegenwoordige tijd:

ik	roep
je	roept (maar: staat 'je' achter het werkwoord, dan zonder t!)
u	roept
hij/ze	roept
we	roepen
jullie	roepen
ze	roepen

verleden tijd ('imperfectum') en voltooid tijd ('perfectum'):

Er zijn twee groepen werkwoorden: regelmatige ('zwakke') en onregelmatige werkwoorden.

Regelmatige ('zwakke') werkwoorden:

De regelmatige werkwoorden hebben een verleden tijd met **-te(n)** of **-de(n)** als laatste letters, en een voltooid tijd met **-t** of **-d** als laatste letter.

Om te bepalen welke vorm het werkwoord heeft, is de 'soft ketchup-regel' van belang:

1. Kijk naar de 'ik-vorm' van het presens van het werkwoord. Bijvoorbeeld: lachen - ik lach.
2. Werkwoorden met een ik-vorm eindigend op **s f t k ch en p** ('soft ketchup') krijgen:
  - in de verleden tijd **-te** (enkelvoud) of **-ten** (meervoud), en
  - in de voltooid tijd een **t**.
3. Werkwoorden met een ik-vorm eindigend op een andere letter krijgen:
  - in de verleden tijd **-de** (enkelvoud) of **-den** (meervoud), en
  - in de voltooid tijd een **d**.

Let op:

Bij de eerste 2 letters van 'softketchup', de s en de f, klopt deze regel niet altijd; daarom moet je bij werkwoorden met een ik-vorm met s of f als laatste letter niet kijken naar de ik-vorm, maar naar de **infinitief** (het 'hele werkwoord'). Als de infinitief

een **v** of een **z** heeft, moet je het imperfectum toch maken met - de(n) en -d:
b.v. geloven, zich verbazen: de 'ik-vorm' is dan ik geloof en ik verbaas me; toch zijn de verleden tijd en de voltooid tijd dan met -de(n) en -d:

ik geloof**de**, ik heb geloof**d**;
ik verbaas**de** me, ik heb me verbaas**d**.

Onregelmatige werkwoorden:

De onregelmatige werkwoorden kunnen we onderverdelen in 3 groepen:

1. De echt onregelmatige werkwoorden
2. De 'sterke' werkwoorden
3. De werkwoorden met een regelmatig imperfectum en een 'sterk' perfectum

1. De echt onregelmatige werkwoorden:

dat is een kleine groep, maar het zijn wel veel gebruikte werkwoorden. Leer ze dus goed uit je hoofd!

1. brengen	bracht / brachten	heeft gebracht
2. denken	dacht / dachten	heeft gedacht
3. doen	deed / deden	heeft gedaan
4. hebben	had / hadden	heeft gehad
5. houden	hield / hielden	heeft gehouden
6. komen	kwam / kwamen	is gekomen
7. kopen	kocht / kochten	heeft gekocht
8. kunnen	kon / konden	heeft gekund
9. moeten	moest / moesten	heeft gemoeten
10. mogen	mocht / mochten	heeft gemogen
11. staan	stond / stonden	heeft gestaan
12. vragen	vroeg / vroegen	heeft gevraagd
13. weten	wist / wisten	heeft geweten
14. willen	wilde óf wou / wilden	heeft gewild
15. worden	werd / werden	is geworden
16. zeggen	zei / zeiden	heeft gezegd
17. zien	zag / zagen	heeft gezien
18. zoeken	zocht / zochten	heeft gezocht
19. zullen	zou / zouden	.....
20. zijn	was / waren	is geweest

2. De 'sterke' werkwoorden:

- De sterke werkwoorden hebben in de verleden tijd (het 'imperfectum') en de voltooid tijd (het 'perfectum') een andere klinker (vocaal) dan in de tegenwoordige tijd. Bijvoorbeeld: grij**ij**pen - gre**ee**p / gre**ee**pen - heeft gegre**ee**pen.
- De voltooid tijd (het perfectum) eindigt altijd op - en.

- Veruit de meeste werkwoorden hebben een voltooid tijd met een vorm van 'hebben'; sommige werkwoorden hebben een voltooid tijd met een vorm van 'zijn'. Leer bij die laatste groep ook het hulpwerkwoord ('zijn') uit je hoofd!
- Werkwoorden met de prefixen be-, er-, ge-, ver- en ont- hebben dezelfde klinkers als de kortere werkwoorden. In de voltooid tijd hebben ze dan niet de extra letters 'ge-':

grijpen	greep / grepen	heeft gegrepen, dus:
begrijpen	begreep / begrepen	heeft begrepen.
varen	voer / voeren	heeft gevaren
ervaren	ervoer / ervoeren	heeft ervaren
dragen	droeg / droegen	heeft gedragen, dus:
zich gedragen	gedroeg zich / gedroegen zich	heeft zich gedragen
breken	brak / braken	heeft gebroken, dus:
ontbreken	ontbrak / ontbraken	heeft ontbroken
dragen	droeg / droegen	heeft gedragen, dus:
verdragen	verdroeg / verdroegen	heeft verdragen
- Veel sterke werkwoorden met dezelfde klinkers in de tegenwoordige tijd hebben ook dezelfde klinkers in de verleden en voltooid tijd:

ij	-	ee	-	e:
bijv. begrijpt	-	begreep	-	heeft begrepen
bijt	-	beet	-	heeft gebeten
ie				
bijv. kiest	-	koos	-	o:
vliegt	-	vloog	-	heeft gekozen
ui				
bijv. buigt	-	boog	-	heeft gebogen
fluit	-	floot	-	heeft gefloten
i				
óf	-	o	-	o,
bijv. begint	-	begon	-	e:
drinkt	-	dronk	-	is begonnen
o				
ligt	-	lag	-	heeft gelegen
zit	-	zat	-	heeft gezeten

Wil je deze werkwoorden zonder fouten kunnen schrijven, dan kan je ze het beste uit je hoofd leren. Hieronder vind je een lijst met de meest gebruikte sterke werkwoorden.

Sterke werkwoorden

1 begrijpen	begreep / begrepen	heeft begrepen
2 bijten	beet / beten	heeft gebeten
3 blijken	bleek / bleken	is gebleken
4 blijven	bleef / bleven	is gebleven
5 drijven	dreef, dreven	gedreven
6 glijden	gleed / gleden	is gegleden
7 grijpen	greep / grepen	heeft gegrepen
8 kijken	keek / keken	heeft gekeken
9 krijgen	kreeg / kregen	heeft gekregen
10 lijden	leed / leden	heeft geleden
11 lijken	leek / leken	heeft geleken
12 overlijden	overleed/ overlleden	is overlleden
13 rijden	reed / reden	heeft gereden
14 rijzen	rees / rezen	is gerezen
15 schijnen	scheen / schenen	heeft geschenen
16 schrijven	schreef / schreven	heeft geschreven
17 snijden	sneed / sneden	heeft gesneden
18 spijten	speet / speten	heeft gespeten
19 stijgen	steeg / stegen	is gestegen
20 verdwijnen	verdween / verdwenen	is verdwenen
21 vermijden	vermeed / vermeden	heeft vermeden
22 wijzen	wees / wezen	heeft gewezen
23 zwijgen	zweeg / zwegen	heeft gezwegen
24 bedriegen	bedroog / bedrogen	heeft bedrogen
25 bieden	bood / boden	heeft geboden
26 genieten	genoot / genoten	heeft genoten
27 gieten	goot / goten	heeft gegoten
28 kiezen	koos / kozen	heeft gekozen
29 liegen	loog / logen	heeft gelogen
30 schieten	schoot / schoten	heeft geschoten
31 verbieden	verbod / verboden	heeft verboden
32 verliezen	verloor / verloren	heeft verloren
33 vliegen	vloog / vloegen	heeft gevlogen
34 vriezen	vroor / (vroren)	heeft gevroren
35 buigen	boog / bogen	heeft gebogen
36 druipen	droop / dropen	heeft gedropen
37 fluiten	floot / floten	heeft gefloten
38 kruipen	kroop / kropen	heeft gekropen
39 ruiken	rook / roken	heeft geroken
40 schuiven	schoof / schoven	heeft geschoven
41 sluiten	sloot / sloten	heeft gesloten
42 zuigen	zoog / zogen	heeft gezogen
43 beginnen	begon / begonnen	is begonnen
44 binden	bond / bonden	heeft gebonden
45 dringen	drong / drongen	heeft gedrongen
46 drinken	dronk / dronken	heeft gedronken
47 dwingen	dwong / dwongen	heeft gedwongen
48 glimmen	glom / glommen	heeft geglommen
49 klimmen	klom / klommen	heeft geklommen

50 klinken	klonk / klonken	heeft geklonken
51 krimpen	kromp / krompen	is gekrompen
52 schrikken	schrok / schrokken	is geschrokken
53 springen	sprong / sprongen	heeft gesprongen
54 stinken	stonk / stonken	heeft gestonken
55 vinden	vond / vonden	heeft gevonden
56 winnen	won / wonnen	heeft gewonnen
57 zingen	zong / zongen	heeft gezongen
58 zinken	zonk / zonken	is gezonken
59 gelden	gold / golden	heeft gegolden
60 schenken	schonk / schonken	heeft geschonken
61 treffen	trof / troffen	heeft getroffen
62 trekken	trok / trokken	heeft getrokken
63 vechten	vocht / vochten	heeft gevochten
64 verbergen	verborg / verborgen	heeft verborgen
65 vertrekken	vertrok / vertrokken	is vertrokken
66 zenden	zond / zonden	heeft gezonden
67 zwemmen	zwom / zwommen	heeft gezwommen
68 breken	brak / braken	heeft gebroken
69 nemen	nam / namen	heeft genomen
70 spreken	sprak / spraken	heeft gesproken
71 steken	stak / staken	heeft gestoken
72 stelen	stal / stalen	heeft gestolen
73 eten	at / aten	heeft gegeten
74 genezen	genas / genazen	heeft / is genezen
75 geven	gaf / gaven	heeft gegeven
76 lezen	las / lazen	heeft gelezen
77 treden	trad / traden	is getreden
78 vergeten	vergat / vergaten	heeft / is vergeten
79 bidden	bad / baden	heeft gebeden
80 liggen	lag / lagen	heeft gelegen
81 zitten	zat / zaten	heeft gezeten
82 blazen	blies / bliezen	heeft geblazen
83 laten	liet / lieten	heeft gelaten
84 lopen	liep / liepen	heeft gelopen
85 roepen	riep / riepen	heeft geroepen
86 slapen	sliep / sliepen	heeft geslapen
87 vallen	viel / vielen	is gevallen
88 bederven	bedierf / bedierven	heeft bedorven
89 helpen	hielp / hielpen	heeft geholpen
90 scheppen	schiep / schiepen	heeft geschapen
91 sterven	stierf / stierven	is gestorven
92 werpen	wierp / wierpen	heeft geworpen
93 dragen	droeg / droegen	heeft gedragen
94 graven	groef / groeven	heeft gegraven
95 slaan	sloeg / sloegen	heeft geslagen
96 varen	voer / voeren	heeft gevaren

97 gaan	ging / gingen	is gegaan
98 hangen	hing / hingen	heeft gehangen
99 vangen	ving / vingen	heeft gevangen

100 bewegen	bewoog / bewogen	bewogen
101 scheren	schoor / schoren	heeft geschoren
102 wegen	woog / wogen	heeft gewogen

3. De werkwoorden met een regelmatig imperfectum en een 'sterk' perfectum

1 bakken	bakte / bakten	heeft gebakken
2 braden	braadde / braadden	heeft gebraden
3 heten	heette / heetten	heeft geheten
4 lachen	lachte / lachten	heeft gelachen
5 scheiden	scheidde / scheidden	heeft / is gescheiden*
6 vouwen	vouwde / vouwden	heeft gevouwen
7 wassen	waste / wasten	heeft gewassen

* scheiden: in de betekenis 'een officieel einde maken aan je huwelijk' is het perfectum met zijn, anders met hebben.

Voltooid tijd: wanneer gebruik je 'hebben' en wanneer 'zijn'?

Om de regels daarvoor goed te begrijpen is het belangrijk om te weten wat *transitieve* en wat *intransitieve* werkwoorden zijn.

Transitieve werkwoorden kunnen een object hebben:

B.v.	<i>subject</i>	<i>werkwoord</i>	<i>object</i>	<i>plaats</i>
	Hij	koopt	een krant	in een boekwinkel.

Intransitieve werkwoorden kunnen géén object hebben:

B.v.	<i>subject</i>	<i>werkwoord</i>	<i>object</i>	<i>plaats</i>
	Hij	werkt	- - -	in een boekwinkel.

1. Van veruit de meeste werkwoorden wordt de voltooid tijd met 'hebben' gemaakt: *hij heeft gegeten, hij heeft gesproken* enz. Bijna alle transitieve werkwoorden en ook de werkwoorden met 'zich' horen bij deze groep.
2. Van de volgende werkwoorden wordt de voltooid tijd met 'zijn' gemaakt:
  - de werkwoorden 'blijven' en 'zijn'. (*hij is gebleven, hij is geweest*);
  - intransitieve werkwoorden, die een verandering van situatie aangeven: *ervóór* was de situatie anders dan *erna*.
B.v. *beginnen – het is begonnen*
opstaan – ik ben opgestaan
en ook: worden, gebeuren, komen, sterven, slagen, stoppen, eindigen, enz.

3. Van de volgende woorden wordt de voltooid tijd soms met 'hebben', en soms met 'zijn' gemaakt:

- intransitieve werkwoorden die een beweging aangeven: b.v. *lopen, wandelen, fietsen, rijden, zwemmen, varen, springen*, enz.
'Zijn' wordt gebruikt als de richting van de beweging ook genoemd wordt (waar naartoe?). B.v. *Hij is naar het park gewandeld.*
'Hebben' wordt gebruikt als de beweging niet duidelijk ergens naartoe gaat. B.v.: *Hij heeft een uurtje gewandeld. Of: Hij heeft in het park gewandeld.*
- Sommige werkwoorden die je transitief, maar ook intransitief kunt gebruiken: *rijden, verhuizen, breken, genezen, veranderen, verdrinken*, enz.
Transitief: met 'hebben'.
b.v.: *Hij heeft zijn been gebroken. Of: Hij heeft de patiënt genezen.*
Intransitief: met 'zijn'.
b.v.: *Het theekopje is gebroken. Of: De patiënt is weer helemaal genezen.*

B. congruentie:

De vorm van het werkwoord moet altijd passen bij het subject: als het subject enkelvoud is, moet het werkwoord ook altijd enkelvoud zijn, etc. Let vooral op bij bijzinnen! Daar staan subject en werkwoord namelijk ver uit elkaar en de ervaring leert dat dan de meeste fouten worden gemaakt.

C. tijd:

Kies de goede tijd en gebruik die consequent. Begin je een verhaal in de verleden tijd, dan kan je niet zomaar midden in je verhaal overschakelen naar de tegenwoordige tijd.

Imperfectum (verleden tijd) of perfectum (voltooid tijd)?

Wanneer je precies imperfectum gebruikt en wanneer het perfectum, is een ingewikkelde kwestie. Het is misschien een goed idee om dat eens goed te bestuderen met behulp van een goede grammatica. Hier wat richtlijnen die je kunnen helpen:

Het **perfectum** gebruik je voor iets in het verleden dat afgelopen of klaar is. Vaak gaat het om eenmalige of kortdurende gebeurtenissen.

B.v.: Ik heb gisteren pizza gegeten.

Het **imperfectum** wordt gebruikt:

- Als je details of bijzonderheden vertelt bij een gebeurtenis.
B.v.: De pizza was erg lekker.
- om een verhaal te vertellen dat in het verleden gebeurd is.
- Bij een gewoonte of iets dat vaak gebeurde.
B.v.: Vroeger at ik vaak bij Mc Donalds.
- In een bijzin, als je in de hoofdzin ook een verleden tijd gebruikt.
B.v.: Hij vertelde dat hij morgen pizza ging eten.
- Bij een 'irrealis': wanneer je vertelt wat je zou doen of wat er zou gebeuren in een bepaalde situatie.
B.v.: Als ik de lotto won, stopte ik meteen met werken.
- Na de woorden *toen, terwijl* en vroeger gebruik je bijna altijd de verleden tijd.

Wanneer gebruik je het plusquamperfectum?

Het plusquamperfectum is de vorm waarbij het eerste werkwoord van het perfectum, dus de vorm van hebben of zijn, in het imperfectum staat. Voorbeelden:

Als ik dat **had geweten**, **had** ik het nooit **gedaan**.

Toen alle vragen **beantwoord waren**, ging hij verder met zijn betoog.

Je gebruikt het plusquamperfectum in de volgende gevallen:

1. In twee zinnen of in een hoofd- en een bijzin, als het één eerder gebeurde dan het ander. Voorbeelden:

*Ik heb gisteren ruzie gehad met mijn buurman. Dat **had** ik al eerder **gehad**, maar nog nooit zo erg als gisteren.*

*Hij ging pas weg, nadat hij al zijn e-mails **gelezen had**.*

2. Bij een 'irrealis': iets wat niet echt gebeurd is, iets 'imaginairs'. Bijvoorbeeld:
Als hij zijn mond **gehouden had**, **had** hij nu niet zoveel problemen **gehad**.

Voor de irrealis kan je overigens ook het imperfectum en een vorm met 'zou' of 'zouden' gebruiken:

Als ik hem was, zou ik gewoon niet reageren.

Als hij eens leerde zijn mond te houden, had hij niet zoveel ruzie.

3. Om voorzichtig een voorstel te doen, bijvoorbeeld:
Ik **had gedacht**, we kunnen vanavond misschien wel iets gaan drinken in het café. Wat vind jij?

D. Speciale werkwoorden:

A. Werkwoorden met 'zich':

Hier zijn er heel veel van in het Nederlands: zich herinneren, zich voelen, zich vergissen, zich scheren, zich zorgen maken, etc. De vormen zijn als volgt:

ik	herinner	me
je	herinnert	je
u	herinnert	zich
hij/ze	herinnert	zich
we	herinneren	ons
jullie	herinneren	je
ze	herinneren	zich

B. Scheidbare werkwoorden:

Scheidbare werkwoorden zijn samengesteld uit twee delen: het voorvoegsel (bijna altijd een prepositie) en het werkwoordsdeel. Voorbeelden: opstaan, aankomen, invullen, opsturen.

Of een werkwoord een scheidbaar werkwoord is, kan je horen aan het accent: ligt dat op het eerste deel, dan is het in principe een scheidbaar werkwoord. Ligt het op het werkwoordsdeel, dan is het geen scheidbaar werkwoord. Een voorbeeld:

Voorkómen (= zorgen dat het niet gebeurt): niet scheidbaar:

Als iedereen vanaf nu nooit meer autorijdt met alcohol op, **voorkomt** dat zeker ongelukken.

Vóórkomen (= (wel eens) gebeuren)

Zo'n groot ongeluk, met meer dan honderd doden, **komt** maar heel weinig **voor**.

Let goed op de vormen, en de plaats in de zin: staat het scheidbare werkwoord in een hoofdzin, en is het de persoonsvorm (presens of imperfectum), dan schrijf je de 2 delen apart; is het een infinitief, dan schrijf je het aan elkaar; is het een voltooid tijd, dan schrijf je het aan elkaar, maar met –ge- tussen de twee delen; staat het in een bijzin, dan schrijf je het aan elkaar; en gebruik je het scheidbare werkwoord in een constructie met '(om) te', dan schrijf je de twee delen los, met 'te' ertussen. Hieronder vind je een voorbeeld met het werkwoord 'invullen':

1. Presens: het 2^e deel van het werkwoord kan op twee plaatsen staan:

1	2	3	4	*	5
wie	w.w.	wanneer	wat	2^e deel ww	waar
Hij	vult	vandaag	het formulier	in	bij de administratie.

Of:

1	2	3	4	5	*
wie	w.w.	wanneer	wat	waar	2^e deel ww
Hij	vult	vandaag	het formulier	bij de administratie	in.

2. Imperfectum: ook hier kan het 2^e deel van het werkwoord op twee plaatsen staan:

Hij **vulde** vandaag het formulier **in** bij de administratie.

Of:

Hij **vulde** vandaag het formulier bij de administratie **in**.

3. Presens met twee werkwoorden:

Hij moet vandaag het formulier bij de administratie **invullen**.

4. Perfectum (voltooid tijd):

Hij heeft vandaag het formulier bij de administratie **ingevuld**.

5. Bijzin:

Hij zegt dat hij vandaag het formulier bij de administratie **invult**.

6. In een constructie met (om) te:

Hij heeft het te druk, om vandaag het formulier bij de administratie **in te vullen**.

Wil je oefenen?

- Wil je oefenen met de **verleden tijd** (het imperfectum: Kijk dan eens naar deze oefeningen:
http://nt2taalmenu.nl/?page_id=897
- Wil je oefenen met de **voltooide tijd** (het perfectum): Kijk dan eens naar de volgende oefeningen:
http://nt2taalmenu.nl/?page_id=787
- Wil je oefenen met **scheidbare werkwoorden**: Kijk dan eens naar de volgende oefening:
<http://www.nt2taalmenu.nl/nt2/downloads/schrijf/scheidbarewerkwoorden.pdf>
- Of kijk op:
http://nt2taalmenu.nl/?page_id=167

3. Lidwoorden

Welke woorden zijn de-woorden, en welke woorden zijn het-woorden? En wanneer gebruik je géén lidwoord? Ook dat zijn complexe kwesties. Toch is het heel belangrijk om van elk woord het lidwoord te weten, want dat heeft veel gevolgen, o.a. voor de volgende dingen:

- de keuze voor **deze/die** of **dit/dat** en voor **ons/onze**
- **adjectiva**: schrijf je wel of geen –e

De of het?

Wil je geen fouten maken, zoek dan bij twijfel het woord op in je woordenboek. Hieronder staan enkele belangrijke regels die je kunnen helpen:

1. Staat het woord in de meervoudsvorm, dan is het altijd **de**
2. Woorden voor personen zijn bijna altijd **de**.
3. Verkleinwoorden (woorden die eindigen op –je, -tje, -pje, kje) zijn altijd **het**.

Verder zijn er nog de volgende regels:

4. Woorden die eindigen op –heid, -ing, -teit, -nis, -ij (maar **niet**: het schilderij), -de, -te, -ie zijn **de**
5. Woorden die eindigen op –isme, -ment en –sel zijn **het**.
6. De namen van vruchten, bomen, groentes, planten, rivieren en bergen zijn **de**.
7. Namen van talen, metalen, sporten en spelen zijn **het**.
8. Woorden met twee lettergrepen die beginnen met be-, ge-, ver- en ont- zijn **het**.

Wanneer gebruik je géén lidwoord?

1. Bij een meervoud, als je in het enkelvoud ‘een’ zou gebruiken.
B.v.: Daar loopt een kind.
Daar lopen kinderen.
2. Voor woorden die je niet kunt tellen: b.v. zand, water, melk, boter, suiker, kaas.
3. Na ‘als’ en ‘zonder’: b.v. ‘Ik zeg dit als vriend.’ en ‘Je kunt geen Nederlands leren zonder woordenboek.’
4. Bij een nationaliteit, beroep of eigenschap.
B.v.: Hij is Nederlander.
Ze is huisarts.
Hij is lid van onze club.

Deze/die of dit/dat? En ons of onze?

Gebruik voor de-woorden **deze** of **die**, en voor het-woorden **dit** of **dat**.
Gebruik voor de-woorden **onze**, en voor het-woorden **ons**.

Adjectiva: met of zonder –e?

Gebruik hiervoor het volgende schema:

de-woorden:		het-woorden:	
<i>met de:</i>	de bruine e boterham	<i>met het:</i>	het bruine e brood
<i>met een*:</i>	een bruine e boterham	<i>met een*:</i>	een bruin brood
<i>zonder lidwoord:</i>	bruine e boterhammen	<i>zonder lidwoord:</i>	bruin brood

* Dit geldt ook voor de woorden *geen, veel, weinig, wat, een beetje, zo'n, ieder, elk, enig, welk, wat voor, genoeg en allerlei*.

Bijvoorbeeld: *geen* bruine**e** boterham, *geen* bruin brood.

Let op: nooit een –e krijgen o.a.:

- adjectiva die eindigen op – en (b.v. gouden, gebakken, open, dronken);
- adjectiva die aangeven waar iets van gemaakt is (b.v. plastic, aluminium);
- adjectiva die eindigen op een –a of een ‘stomme -e’ (b.v. prima, oranje);
- rechter en linker;
- adjectiva die beginnen met eerste-, tweede-, enz. (b.v. eerstejaars, tweedehands).

5. preposities en verbindingen met preposities

Ook met preposities (of voorzetsels), en vooral met verbindingen met preposities worden veel fouten gemaakt. Controleer je teksten dus ook op dit punt goed. Verbindingen met preposities zijn vaste combinaties van woorden, waarvan in ieder geval één woord een prepositie is. Hieronder vind je een lijst met een aantal van die verbindingen. Maak je vaak fouten met dit soort verbindingen? Neem de lijst door en leer alle verbindingen die je niet kent.

aandacht:	aandacht geven	aan
aanlopen:	aanlopen	tegen (b.v. een probleem)
aanpassen:	(zich) aanpassen	aan
actie:	actie voeren	tegen/voor
afhankelijk:	afhankelijk zijn	van
attentie:	ter attentie	van
band:	een band hebben/voelen	met
bang:	bang zijn	voor
baseren:	(zich) baseren	op
basis:	op basis	van
behoefte:	behoefte hebben	aan
behulp:	met behulp	van
bemoeien:	zich bemoeien	met
beroep:	een beroep doen	op
beroepen:	zich beroepen	op
beslissing:	een beslissing nemen	over
betrokken:	betrokken zijn	bij
bezig:	bezig zijn	met
bezoek:	op bezoek gaan	bij
bezuinigen:	bezuinigen	op
bijdrage:	een bijdrage leveren	aan
contact:	contact maken/hebben	met
dol:	dol zijn	op
eens:	het eens zijn	met
effect:	effect hebben	op
eisen:	eisen stellen	aan
ervaring:	ervaring hebben	met
gebrek:	gebrek hebben	aan

gebruikmaken:	gebruikmaken	van
geïnteresseerd:	geïnteresseerd zijn	in
genoeg:	genoeg krijgen/hebben	van
gevoelig:	gevoelig zijn	voor
gevolg:	als gevolg	van
gewend:	gewend zijn	aan
goed:	goed zijn	in
hand:	aan de hand	van
herinnering:	herinneringen hebben	aan
hoeden:	zich hoeden	voor
hoogte:	ter hoogte	van
	op de hoogte zijn	van
houden:	zich houden	aan
indruk:	indruk maken	op
ingrijpen:	ingrijpen	in
inschrijven:	inschrijven	voor
intekenen:	intekenen	op
invloed:	invloed hebben	op
kennismaken:	kennismaken	met
korting:	korting krijgen/geven	op
koste:	ten koste gaan	van
kritiek:	kritiek hebben	op
leiden:	leiden	tot
leiding:	onder leiding	van
lijden:	lijden	aan
loop:	in de loop	van
maken:	te maken hebben	met
nadruk:	nadruk leggen	op
neerkomen:	neerkomen	op
omringd:	omringd worden	door
onzeker:	onzeker zijn	over
opdracht:	in opdracht	van
openstaan:	openstaan	voor
opkijken:	opkijken	tegen
opzien:	opzien	tegen

overkomen:	overkomen	op
putten:	moed putten	uit
recht:	recht hebben	op
rekenen:	rekenen	op
rekening:	rekening houden	met
richten:	(zich) richten	op
rondkomen:	rondkomen	van
schade:	schade toebrengen	aan
schamen:	zich schamen	voor
service:	service bieden	aan
solliciteren:	solliciteren	naar
spijt:	spijt hebben	van
sprake:	sprake zijn	van
terugkomen:	terugkomen	op
tijd:	tijd besteden	aan
toegang:	toegang krijgen	tot
uitgaan:	uitgaan	van
uitkomen:	uitkomen	voor
uitlopen:	uitlopen	op
vallen:	vallen	onder
vechten:	vechten	voor/tegen
verbinden:	verbinden	met
verbonden:	verbonden zijn	met,
	je verbonden voelen	met
verslaafd:	verslaafd raken/zijn	aan
verstand:	verstand hebben	van
verwachtingen:	verwachtingen hebben	van
verwarring:	verwarring scheppen	over
verzekerd:	verzekerd zijn	tegen (= een verzekering hebben),
	verzekerd zijn	van (= zeker weten dat je erop kunt rekenen)
voldoen:	voldoen	aan
weg:	op weg zijn	naar
zorgen:	zich zorgen maken	om/over

Zinnen met 'er'

Het woordje 'er' kan 5 verschillende functies hebben:

1. Er als voorlopig subject:

Het is in de Nederlandse taal niet zo normaal om een zin te beginnen met een **onbepaald subject***. Daarom begint de zin dan met het woordje er als 'voorlopig subject'; het echte subject staat dan achter de persoonsvorm:

Niet: 'Een man heeft een boodschap op je voicemail ingesproken',
maar: 'Er heeft een man een boodschap op je voicemail ingesproken.'

Zo ook:

'Er ligt **bier** in de koelkast.'

'Er zitten **mensen** in de wachtkamer.'

Als het een zin met inversie is, staat er direct achter de persoonsvorm, en het echte subject daarachter:

'Vanmorgen zaten **er mensen** in de wachtkamer.'

Als er in een bijzin staat, staat het zoveel mogelijk vooraan: 'Ik denk dat **er** een man een boodschap op je voicemail heeft ingesproken.'

* Een onbepaald subject kan een substantief met het lidwoord 'een' of een substantief zonder lidwoord zijn, maar ook bijvoorbeeld:

- een substantief met 'geen' ('Er ligt **geen** bier meer in de koelkast')
- een substantief met een telwoord ('Er liggen **drie** biertjes in de koelkast', 'Er liggen **veel** biertjes in de koelkast')
- de woorden iemand, niemand, iets, niets, wat, het een en ander ('Er ligt **iets** voor je in de koelkast').
- Een vraag met 'Welke', 'Wat voor een', 'Wie' of 'Wat' (maar dan staat er achter de persoonsvorm): '**Welke** mensen zitten er in de wachtkamer?', '**Wat voor een** biertje ligt er in de koelkast?', '**Wat** ligt er in de koelkast?'

2. Er als plaatsaanduiding:

Als bekend is over welke plaats je spreekt, kan je in plaats daarvan ook het woordje er (of daar) gebruiken. Er staat dan meestal direct achter de persoonsvorm. Bijvoorbeeld:

- Ken je Amsterdam goed? Ja, ik ben **er** al vaak geweest. (er = in Amsterdam)
- Oké, Ed is **er** nog niet, maar ik stel voor dat we de vergadering alvast beginnen (er = op de plaats van de vergadering)
- De trein komt **er** zo aan. (er = op het station waar je bent)

3. Er in combinatie met een prepositie (een 'voorzetsel'):

Vergelijk deze 2 zinnen:

Ik heb mijn vriend gebeld, want ik wilde **met hem** naar het theater gaan.

Ik heb een taxi gebeld, want ik wilde **ermee** naar het theater gaan.

Gaat het over mensen, dan gebruik je in combinatie met een prepositie de woorden hem, haar, ze of hen; gaat het niet over mensen, maar over dingen (of dieren), dan gebruik je er (of daar).

Er staat dan direct achter de persoonsvorm (of, bij inversie, direct achter het subject). Het kan samen met de prepositie één woord zijn, of het kan apart geschreven worden. De prepositie komt dan zo ver mogelijk achteraan in de zin, maar vóór het 2e werkwoord. Bijvoorbeeld:

- 'Mijn auto wordt al echt oud. Ik heb **er** dan ook meer dan 150.000 kilometer **mee** gereden.'

- 'Mijn auto wordt al echt oud.' 'O ja? Hoeveel heb je **ermee** gereden?'

4. Er in combinatie met een telwoord

Bijvoorbeeld:

Mijn vrouw heeft twaalf paar schoenen, en ik heb **er** vier. (er = paar schoenen)

Hoeveel kinderen hebben jullie? We hebben **er** drie. (er = kinderen)

Er staat dan weer direct achter de persoonsvorm, of bij inversie achter het subject, bijvoorbeeld:

Ik heb in deze oefening 4 fouten gemaakt, hoeveel heb jij **er** gemaakt? (er = fouten)

5. Er als subject in een passieve zin:

Passieve zinnen zijn zinnen met het werkwoord 'worden' en een voltooid deelwoord (een 'perfectum-vorm'). Je kunt een passieve zin maken door het subject en het object van een actieve zin om te draaien. Het subject uit de actieve zin wordt dan óf weggelaten, óf krijgt dan het voorzetsel 'door':

'**Jongeren** gebruiken tegenwoordig tijdens het uitgaan vaak **partydrugs**.'
(actief)

Partydrugs worden tegenwoordig (**door jongeren**) tijdens het uitgaan vaak gebruikt. (passief)

Sommige actieve zinnen hebben echter geen object:

'Iemand belt.'

'De mensen dansten tot laat in de nacht.'

'Je mag op snelwegen niet fietsen.'

Dan maak je van deze actieve zinnen een passieve zin met het woordje er; het subject uit de actieve zin wordt dan vaak weggelaten. Dus:

'Er wordt gebeld.'

'Er werd tot laat in de nacht gedanst.'

'Er mag op snelwegen niet gefietst worden.'

Wil je oefenen met schrijven?

- Kijk dan eens op:
http://nt2taalmenu.nl/?page_id=120 en kies een schrijfoefening.
- Of kijk op:
http://nt2taalmenu.nl/?page_id=167
- Of op: http://nt2taalmenu.nl/?page_id=3164

Maar: de beste manier om te oefenen is natuurlijk om zelf heel veel te schrijven! Ga volgens een vaste structuur te werk:

1. Schrijf de eerste versie van de tekst.
2. Ga dan je tekst nog eens controleren op de aspecten die in dit stuk genoemd zijn (volgorde, werkwoorden, lidwoorden, spelling en preposities). Verbeter je eventuele fouten.
3. Laat de tekst controleren door je docent of door iemand die goed Nederlands spreekt. Vraag of ze niet de goede vorm willen geven, maar alleen een cijfertje bij de fouten willen zetten (1 = volgorde, 2 = werkwoord, 3 = lidwoord, 4 = spelling, 5 = prepositie).
4. Schrijf een tweede versie van je tekst. Begrijp je iets niet? Vraag het dan aan je docent of aan de persoon die je helpt.